

TSVEYG NOVELLARINING ORIGINAL MATNLARIDA AYOL OBRAZLARINI YARATISHGA OID LINGVOSTILISTIK XUSUSIYATLARNI TAHLIL QILISH

Bo'riyeva Ezozxon Turgunovna

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqola Stefan Tsveyg romanlarida ayol qiyofalarini yaratish uchun ishlatilgan lingvistik va stilistik usullarni tahlil qiladi. Ayol personajlarning psixologik chuqurligi, sezgirligi va o'ziga xosligini ochib beruvchi leksika, sintaksis, metaforalar, taqqoslashlar va boshqa stilistik figuralarga alohida e'tibor qaratiladi. Tsveygning adabiy mahorati ayollar olamining murakkabligi va boyligini qanday aks ettirishi ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: Stefan Tsveyg, novella, lingvistik stilistika, ayol obrazi, psixologizm, leksika, sintaksis, stilistik figuralar, nemis adabiyoti.

Аннотация: В статье анализируются языковые и стилистические приемы создания женских образов в романах Стефана Цвейга. Особое внимание уделяется лексике, синтаксису, метафорам, сравнениям и другим стилистическим фигурам, раскрывающим психологическую глубину, чувствительность и неповторимость женских образов. Будет показано, как литературное мастерство Цвейга отражает сложность и богатство мира женщины.

Ключевые слова: Стефан Цвейг, рассказ, лингвостилистика, женский образ, психологизм, лексика, синтаксис, стилистические фигуры, немецкая литература.

Abstract: *The article analyzes the linguistic and stylistic techniques of creating female characters in Stefan Zweig's novels. Particular attention is paid to vocabulary, syntax, metaphors, comparisons and other stylistic figures that reveal the psychological depth, sensitivity and uniqueness of female characters. It will be shown how Zweig's literary skill reflects the complexity and richness of a woman's world.*

Keywords: *Stefan Zweig, short story, linguostylistics, female character, psychologism, vocabulary, syntax, stylistic figures, German literature.*

Stefan Tsveyg (1881-1942) XX asr boshidagi nemis tilida yozgan eng mashhur va ta'sirli yozuvchilardan biri sifatida e'tirof etilgan. Uning asarlari, ayniqsa, novellalari psixologik chuqurligi, qahramonlarning ichki dunyosini tasvirlashdagi mahorati va inson tabiatining murakkab jihatlarini ochib berishga qaratilganligi bilan ajralib turadi. Tsveyg romanlarida ayol obrazlari muhim o'rin tutadi. Ular ko'pincha asarning asosiy mavzusi va harakatlantiruvchi kuchiga aylanadi, yozuvchi esa ularning hissiy kechinmalarini, ichki ziddiyatlarini va jamiyat bilan munosabatlarini chuqur tushunishini namoyish etadi.

Ushbu maqolaning maqsadi Stefan Tsveyg romanlarida ayol qiyofalarini yaratish uchun ishlatilgan lingvistik va stilistik usullarni tahlil qilishdan iborat. Biz yozuvchi leksika, sintaksis, metaforalar va boshqa stilistik vositalar yordamida ayol qahramonlarning psixologik portretlarini qanday yaratishini, ularning individual xususiyatlarini qanday ochib berishini va ularning jamiyatdagi o'rnini qanday ko'rsatishini ko'rib chiqamiz. Maqola Tsveygning adabiy mahoratini namoyon etish va ayollar olamining murakkabligini tushunishga yordam berishga qaratilgan.

Stefan Tsveygning psixologik yozuv uslubi va uning ayol obrazlariga ta'siri:

Stefan Tsveyg psixologik realizmning yorqin namoyandasi sifatida tanilgan. Uning asarlarida asosiy e'tibor qahramonlarning ichki dunyosiga, ularning his-

tuyg'ulariga, kechinmalariga va motivlariga qaratiladi. Tsveyg qahramonlarning ong osti oqimini tasvirlash, ularning orzulari, qo'rquvlari va istaklarini ochib berish orqali ularning psixologik portretlarini yaratishda mohir edi.

Tsveyg ayol obrazlarini yaratishda psixologizmdan keng foydalanadi. U ularning harakatlarini, fikrlarini va nutqini tahlil qilish orqali ularning ichki dunyosini ochib beradi. Misol uchun, "Amok" romanida asosiy qahramon bo'lgan shifokor ayolning ichki kechinmalari, uning ehtirosi, gunoh hissi va o'zini yo'qotishga olib kelgan ruhiy azobi chuqur tasvirlangan. "Bilasizmi, u nima qiladi?" romanidagi Gertrude, o'zining barcha sezgirligi va mehriga qaramay, jamiyat tomonidan tushunilmaydi va yolg'izlikka mahkum etiladi. Tsveyg ularning har birining psixologik holatini chuqur tushungan holda, ayol qahramonlarining ichki ziddiyatlarini mohirona ochib beradi.

Ayol obrazlarini yaratishda leksikaning roli: hissiyotlar va kechinmalarni ifodalash:

Tsveygning leksik tanlovi ayol qahramonlarining xarakterini, hissiy holatini va munosabatini aks ettirishda muhim rol o'ynaydi. U ularning ichki dunyosini tasvirlash uchun aniq va rang-barang so'zlardan foydalanadi. Misol uchun, "Noma'lum ayolning maktubi" romanida asosiy qahramonning sevgisi va azobi, uning umidsizlik va sadoqati "hayratlanarli", "cheksiz", "yonuvchi" kabi sifatlar bilan ifodalanadi.

Tsveyg, shuningdek, ayol qahramonlarining hissiy kechinmalarini tasvirlash uchun fe'llardan mohirlik bilan foydalanadi. Ularning harakatlari va reaksiyalari "qizarish", "titrash", "yig'lash", "o'zini yo'qotish" kabi fe'llar orqali ifodalanadi, bu esa ularning ichki holatini yaqqol tasvirlashga imkon beradi. Otlar ham muhim rol o'ynaydi, masalan, "azob", "sevgi", "umid", "qo'rquv" kabi so'zlar ayol qahramonlarning asosiy hissiy motivlarini belgilaydi.

Ayol obrazlarini yaratishda sintaksisning roli: ichki monologlar va hissiy yuklama Tsveyg ayol qahramonlarining ichki dunyosini ochish uchun sintaktik

konstruktsiyalardan ham unumli foydalanadi. Uning romanlarida qisqa va keskin gaplar, ritorik savollar, undovlar va takrorlashlar ko'p uchraydi. Ushbu sintaktik vositalar matnga hissiy yuklama beradi va ayol qahramonlarning ichki ziddiyatlarini, hayajonlarini va kechinmalarini ifodalaydi.

“Noma'lum ayolning maktubi” romanida asosiy qahramonning ichki monologlari uzun va murakkab gaplardan iborat bo'lib, uning hayoti, sevgisi va umidsizlikka to'la xotiralarini aks ettiradi. Takrorlashlar uning sevgisining kuchini va o'tmishga bo'lgan bog'liqligini ta'kidlaydi. “Amok” romanida shifokor ayolning nutqi qisqa va keskin gaplardan iborat bo'lib, uning hayajonini, qo'rquvini va o'zini nazorat qilishga urinishini aks ettiradi.

Ayol obrazlarini yaratishda stilistik figuralarning roli: metaforalar va taqqoslashlar Tsveyg ayol qahramonlarining obrazlarini yaratishda metaforalar, taqqoslashlar, personifikatsiyalar va giperbolalar kabi stilistik figuralardan mohirlik bilan foydalanadi. Ushbu figuralar matnga obrazlilik beradi va ayol qahramonlarning xarakterini, hissiy holatini va rolini kuchaytiradi.

“Noma'lum ayolning maktubi” romanida asosiy qahramonning sevgisi “olov”, “dengiz”, “bo'ron” kabi metaforalar bilan ifodalanadi, bu uning kuchini va yo'q qiluvchi tabiatini ta'kidlaydi. Mirko Czentovichning rafiqasi “muzday”, “qo'g'irchoq” kabi taqqoslashlar bilan tasvirlanadi, bu uning hissiyotlarga befarqligini va ichki bo'shlig'ini ko'rsatadi.

Ayol obrazlarining jamiyat bilan munosabati va gender masalalari Tsveyg romanlarida ayol obrazlari jamiyat bilan murakkab munosabatda bo'ladi. Ular ko'pincha jamiyatning bosimi, stereotiplari va cheklovlariga duch kelishadi. Tsveyg ayollarning jamiyatdagi o'rni, ularning huquqlari va erkinliklari haqidagi masalalarni ko'taradi. U ayollarning ichki kuchini, ularning o'z taqdirini hal qilishga intilishini va o'z shaxsiyatini saqlab qolishga urinishini ko'rsatadi.

“Amok” romanida shifokor ayol jamiyatning hukmiga qarshi chiqadi va o'z ehtiroslariga ergashadi, lekin bu uning halokatiga olib keladi. “Noma'lum ayolning

maktubi” romanida asosiy qahramon jamiyat tomonidan tan olinmaydi va o'z sevgisining qurboni bo'ladi, lekin u o'z sadoqatini oxirigacha saqlab qoladi. Tsveyg ayollarning jamiyat bilan munosabatini tasvirlash orqali gender masalalariga e'tibor qaratadi va o'quvchini bu haqda o'ylashga undaydi.

Xulosa. Stefan Tsveyg romanlarida ayol qiyofalarini yaratishda lingvistik va stilistik usullar muhim rol o'ynaydi. Tsveygning psixologik yozuv uslubi, uning leksika, sintaksis va stilistik figuralardan mahorat bilan foydalanishi ayol qahramonlarning chuqur va ishonchli obrazlarini yaratishga yordam beradi. Tsveyg romanlarida ayollar olami murakkab, boy va ziddiyatli ko'rinishda namoyon bo'ladi. Yozuvchi ayollarning ichki dunyosini, ularning jamiyat bilan munosabatini va o'z shaxsiyatini saqlab qolishga urinishini tasvirlash orqali gender masalalariga e'tibor qaratadi va o'quvchini bu haqda o'ylashga undaydi.

Tsveygning adabiy merosi beqiyosdir. Uning asarlari ayollar olamining murakkabligini tushunishda, inson tabiatining qorong'u va yorug' tomonlarini anglashda va jamiyatning ayollarga bo'lgan munosabatini baholashda muhim ahamiyatga ega. Tsveyg romanlari o'quvchini o'ylashga, his qilishga va insoniyatning abadiy savollariga javob izlashga undaydi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Zweig, Stefan. Amok. Novellen einer Leidenschaft. Fischer Taschenbuch, 2015.
2. Zweig, Stefan. Brief einer Unbekannten. Fischer Taschenbuch, 2014.
3. Zweig, Stefan. Schachnovelle. Fischer Taschenbuch, 2015.
4. Zweig, Stefan. Was sie nicht wußten. Novellen. Anaconda Verlag, 2018.
5. Prater, Donald. European of Yesterday: A Biography of Stefan Zweig. Clarendon Press, 1972.
6. Müllner, Kurt. Stefan Zweig. Colloquium Verlag, 1981.

7. Strelka, Joseph P. Stefan Zweig: Leben, Werk, Wirkung. Francke Verlag, 1981.
8. Arens, Hans. Sprachwissenschaft: Der Gang ihrer Entwicklung von der Antike bis zur Gegenwart. Karl Alber, 1969. (Lingvistik stilistika bo'yicha umumiy manba).
9. Bussmann, Hadumod. Lexikon der Sprachwissenschaft. Kröner, 2008. (Lingvistik terminlar bo'yicha lug'at).
10. Culler, Jonathan. Literary Theory: A Very Short Introduction. Oxford University Press, 2000. (Adabiyotshunoslik nazariyasi bo'yicha umumiy manba).
11. Beauvoir, Simone de. The Second Sex. Vintage Books, 1989.
12. Butler, Judith. Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity. Routledge, 1990.
13. Showalter, Elaine. A Literature of Their Own: British Women Novelists from Brontë to Lessing. Princeton University Press, 1999.